

FACTSHEET VOORZORG

Preventie van kindermishandeling, het bevorderen van de gezondheid en het vergroten van ontwikkelingskansen van aanstaande moeders en kinderen.

Wat is VoorZorg?

VoorZorg is een vrijwillig preventief programma bestaande uit een intensief schema van huisbezoeken door een hiertoe opgeleide VoorZorgverpleegkundige van de jeugdgezondheidszorg. Jonge vrouwen in een situatie met cumulatie van risico's en zwanger van

hun eerst kind, krijgen, tijdens hun zwangerschap tot hun kind twee jaar wordt, ondersteuning op diverse levenssterreinen en bij de verzorging en opvoeding van hun kind, gericht op het bevorderen van de gezondheid en het vergroten van de ontwikkelingskansen van de moeders en kinderen.

Voor wie is VoorZorg?

Het programma richt zich op (jonge) vrouwen die zwanger zijn van hun eerste kind. Het gaat om zwangeren die te maken hebben met een opeenstapeling van problemen, vaak alleenstaand, een laag inkomen, weinig opleiding, of in hun jeugd mishandeld of verwaarloosd. Vrouwen die te kampen hebben met andere problemen en risicofactoren, zoals weinig sociale steun, middelen gebruik, huiselijk geweld etc.

Het programma wordt aangeboden bij (zwangerschap van) het eerste kind omdat de vrouwen 'blanco' beginnen aan het leren opvoeden van een eigen kind en nog geen negatieve ervaringen of verkeerde gewoontes hebben met opvoeden. Zwangeren zijn juist bij hun eerste zwangerschap gemotiveerd hun leefwijze en gedrag aan te passen. Ook eventuele volgende kinderen profiteren hiervan. Een belangrijke meerwaarde is dat VoorZorg zo vroeg mogelijk start tijdens de zwangerschap waardoor prenatale schade wordt verminderd, er een relatie wordt opgebouwd voor de bevalling en risicofactoren worden verminderd.

Gemiddeld blijkt 0,5-1 % van het aantal geboorten per gemeente tot de doelgroep te behoren.

Inhoud programma VoorZorg

Het programma bestaat uit 40-60 huisbezoeken, waarin een relatie van vertrouwen wordt opgebouwd en samen gewerkt wordt aan het bevorderen van de gezondheid en ontwikkeling van moeder en kind. Het is een integraal programma waarin bevorderen van een gezondheid en verminderen van stress, het versterken van de competenties en vaardigheden en van ouderschapsfuncties, opvoedvaardigheden en de ontwikkeling van het kind centraal staan. VoorZorg wordt afgestemd op het aanbod van bestaande voorzieningen. Een goede relatie tussen de VoorZorgverpleegkundige en de (aanstaande) moeder is een belangrijke voorwaarde voor het slagen van het programma én een leerervaring voor de moeder. Er wordt gewerkt aan gestructureerde gedragsverandering. De VoorZorgverpleegkundige ondersteunt de moeder bij het maken en behalen van realistische doelen. Daarbij beantwoordt de verpleegkundige de vragen die leven bij de moeder en betreft zij haar sociale netwerk bij het programma. Een goede training en werkbegeleiding van de verpleegkundige zijn belangrijke voorwaarden om het programma goed te kunnen uitvoeren.

Doelstelling van VoorZorg

De belangrijkste doelstellingen van VoorZorg zijn:

- primaire preventie van kindermishandeling en ernstige ontwikkelingsproblemen bij jonge kinderen;
- verbetering van het zwangerschaps- en geboorteproces voor moeder en kind;
- verbetering van de gezondheid en ontwikkeling van het kind;
- verbetering van de persoonlijke ontwikkeling van de moeder en haar mogelijkheden voor opleiding en werk, zodat zij meer kan betekenen voor haar kind.

Aanmelding van aanstaande moeders voor VoorZorg

Iedereen kan, vanzelfsprekend in overleg met de zwangere, potentiële deelnemers aanmelden bij het VoorZorg-team van de lokale jeugdgezondheidszorg uitvoerende organisatie. Aanmelding geschiedt op basis van de professionele inschatting van de aanmelder, eventueel na vooroverleg met een VoorZorgverpleegkundige. Aanmelders zijn bijvoorbeeld verloskundige zorgverleners, huisartsen, gynaecologen, interne schoolbegeleiders, leerplichtambtenaren, medewerkers van wijkteams etc. De VoorZorgverpleegkundige neemt na de aanmelding contact op met de zwangere en gaat op een uitgebreid kennismaking huisbezoek (tevens intake).

Effectstudie

In Nederland is uitgebreid onderzoek gedaan naar de effectiviteit van VoorZorg (Mejdoubi, 2014) in een randomized controlled trial, waarbij moeders die VoorZorg ontvingen vergeleken zijn met dezelfde doelgroep moeders die 'gewone' zorg ontvingen. De belangrijkste resultaten uit dit onderzoek zijn:

- **Afname van kindermishandeling:** In de controlegroep kwam kindermishandeling bij 19% van de kinderen voor, bij de interventiegroep die VoorZorg ontving, was dit 11%.
- **VoorZorgmoeders roken minder** tijdens en na de zwangerschap in vergelijking met de vrouwen uit de controlegroep;
- **VoorZorgmoeders roken niet waar de baby bij is** in de controlegroep moeders;
- **VoorZorgmoeders geven vaker en langer borstvoeding** in vergelijking met de controlegroep, dit percentage komt overeen met het landelijke gemiddelde;
- **de VoorZorgmoeders zijn minder vaak slachtoffer van huiselijk geweld.**

Bewezen kosteneffectief

VoorZorg bestaat uit een intensief schema van huisbezoeken door een speciaal opgeleide VoorZorgverpleegkundige van de jeugd gezondheidszorg. Het programma is preventief en aanvullend op de reguliere zorg. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat VoorZorg ontwikkelingskansen van moeders en kinderen vergroot en gezondheid bevordert. Daarnaast is VoorZorg een effectief programma dat kindermishandeling en huiselijk geweld vermindert. De baten van het programma wegen ruim op tegen de kosten. Een VoorZorgtraject verdient zich dankzij de preventieve werking al na twee jaar terug. Kijk voor de actuele kosten van een traject op de VoorZorgwebsite (www.VoorZorg.info).

VoorZorg loont en leidt tot:

- minder kosten in het speciaal onderwijs en de schoolbegeleiding;
- minder criminaliteit met lagere uitgaven voor politie en justitie;
- minder herstelkosten van schade (materieel en immaterieel) voor burgers door jeugdcriminaliteit;
- lagere medische kosten voor de behandeling van de gevolgen van kindermishandeling;
- meer inkomen door hogere arbeidsparticipatie;
- hogere kwaliteit van leven, van moeder en kind(eren);
- betere gezondheid van moeder en kind.

De ontwikkelde infographic geeft informatie over het programma, de positieve effecten voor moeder en kind en de kosten en baten per gemeente.

Meer informatie

Meer informatie over het programma VoorZorg vind je op www.voorzorg.info. Interesse om VoorZorg te implementeren? Neem dan contact op.

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid
Churchillaan 11, 7e etage, 3527 GV Utrecht
T 030 760 04 05, contact@ncj.nl
www.voorzorg.info

VoorZorg
ondersteuning bij zwangerschap
en ontwikkeling